

1996

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT
TP. HỒ CHÍ MINH

TẠP CHÍ
KHOA HỌC PHÁP LÝ
VIỆT NAM

SỐ 08(180)/2024

MỘT THÁNG RA MỘT KỲ

Số 08(180)/2024

NĂM THỨ XX

PHỤ TRÁCH TẠP CHÍ

GS Đỗ Văn Đại

PHÓ TỔNG BIÊN TẬP

PGS-TS Trần Thị Thùy Dương

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Nguyễn Hải An – Tòa án Tối cao	Vũ Văn Nhiệm – ĐH Luật TP. HCM
Chochia Archil – ĐH Tallinn	Võ Thị Kim Oanh – ĐH Luật TP. HCM
Afriansiah Arie – ĐH Luật Indonesia	Shevchenko Olga-Aleksandrovna – ĐH Kutafin
Trần Thị Thùy Dương – ĐH Luật TP. HCM	Nguyễn Thị Hoài Phương – ĐH QT Hồng Bàng
Đỗ Văn Đại – ĐH Luật TP. HCM	Wisuttisak Pornchai – ĐH Chiang Mai
Lê Thị Nam Giang – ĐH Luật TP. HCM	Trương Nhật Quang – Công ty luật YKVN
Nguyễn Ngọc Hà – ĐH Ngoại thương	Hoàng Thị Kim Quế – ĐH quốc gia Hà Nội
Trần Hoàng Hải – ĐH Luật TP. HCM	Mai Hồng Quỳ – Đại học Sài Gòn TP. HCM
Bùi Xuân Hải – ĐH Hải Phòng	Lafrance Sébastien – Viện Công tố Canada
Nguyễn Minh Hằng – ĐH Ngoại thương	Kerikmae Tanel – ĐH Tallinn
Nguyễn Thị Phương Hoa – ĐH Luật TP. HCM	Lưu Quốc Thái – ĐH Luật TP. HCM
Phan Huy Hồng – ĐH Luật TP. HCM	Nguyễn Hữu Thế Trạch – Công ty luật Anphana
Nguyễn Cảnh Hợp – ĐH Luật TP. HCM	Nguyễn Thanh Tú – Bộ Tư pháp
Đỗ Minh Khôi – ĐH KT - Luật TP. HCM	Nguyễn Anh Tuấn – Công ty luật LNT & Partners
Lanfranchi Marie-Pierre – ĐH Aix-Marseille III	Nguyễn Văn Vân – ĐH Luật TP. HCM
Cao Vũ Minh – ĐH KT - Luật TP. HCM	Nguyễn Cửu Việt – ĐH Luật TP. HCM
Nguyễn Thị Mơ – Đại học Ngoại thương	Nguyễn Quốc Vinh – Công ty luật Tilleke & Gibbins
Nguyễn Thị Bích Ngọc – ĐH Luật TP. HCM	

THƯ KÝ TÒA SOẠN

THS Ngô Nguyễn Thảo Vy

TRÌNH BÀY & SỬA BẢN IN

THS Hà Ngọc Quỳnh Anh

THS Đặng Phước Thông

TÒA SOẠN

Số 2 Nguyễn Tất Thành, P. 13, Q. 4, TP. HCM; ĐT/Fax: (028) 39400989 ext. 139

Email: tapchikhpl@yahoo.com (nhận bài); tapchikhpl@hcmulaw.edu.vn

Website: <https://tapchikhplvn.hcmulaw.edu.vn/>

Giấy phép xuất bản số 36/GP-BTTTT ngày 25/01/2019 và Công văn số 1236/BTTTT-CBC ngày 08/4/2022 của Bộ Thông tin và Truyền thông về tăng kỳ xuất bản.

TẠP CHÍ KHOA HỌC PHÁP LÝ VIỆT NAM

p-ISSN 3030-4423

Số 08(180)/2024

LUẬT HÀNH CHÍNH

- TS Lê Trường Sơn, TS Nguyễn Mạnh Hùng, TS Dương Hồng Thị Phi Phi** - Nhận thức về nguyên tắc “quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công, phối hợp và kiểm soát giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp” của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam 1
- ThS Phạm Thị Phương Thảo** - Sự đa dạng trong áp dụng nguồn luật và nhu cầu cấy ghép luật của hệ thống pháp luật Việt Nam 11
- TS Lê Việt Sơn, ThS Nguyễn Hoàng Yến, ThS Ngô Hoàng Huy** - Mô hình tổ chức Tòa án nhân dân theo Hiến Pháp năm 2013 và định hướng đổi mới 23

LUẬT DÂN SỰ

- TS Nguyễn Hồ Bích Hằng** - Bình luận về những quy định liên quan đến dữ liệu cá nhân theo quy định của pháp luật Việt Nam 34
- ThS Đặng Thái Bình** - Quyền của người thứ ba trong hợp đồng vì lợi ích của người thứ ba 48
- TS Phùng Thị Yến, Vũ Minh Hiếu, Phạm Hải Quyên, Nguyễn Kiều Như** - Bảo hộ nhãn hiệu âm thanh tại Việt Nam: Thực trạng và giải pháp hoàn thiện quy định pháp luật 61

LUẬT HÌNH SỰ

- ThS Võ Minh Kỳ, ThS Nguyễn Phương Anh** - Học thuyết vi phạm vô hại trong tư pháp hình sự Hoa Kỳ và vi phạm tố tụng không làm thay đổi bản chất vụ án tại Việt Nam 73

LUẬT QUỐC TẾ

- ThS Nguyễn Đức Anh** - Quy định tự do hóa dịch vụ phụ trợ vận tải hàng không của Hiệp định thương mại dịch vụ ASEAN: Những vấn đề đặt ra đối với Việt Nam 84
- ThS Nguyễn Đào Phương Thúy, Phan Thị Kim Ngân** - Vấn đề thực hành kinh doanh có trách nhiệm trong lĩnh vực lao động theo pháp luật Hoa Kỳ và gợi mở cho Việt Nam 95

THÔNG TIN – TRAO ĐỔI

- TS Nguyễn Thị Thiện Trí, ThS Phan Nguyễn Phương Thảo, ThS Vũ Thị Ngọc Dung** - Đơn vị hành chính – kinh tế đặc biệt theo quy định của Hiến pháp năm 2013 và việc triển khai thi hành 105

VIETNAMESE JOURNAL OF LEGAL SCIENCES

p-ISSN 3030-4423

Vol. 180, No. 08/2024

ADMINISTRATIVE LAW

- Dr Le Truong Son, Dr Nguyen Manh Hung, Dr Duong Hong Thi Phi Phi** - Awareness of the principle of “State power is unified with assignment, coordination and control among agencies in the exercise of legislative, executive and judicial powers” in the socialist rule of law state of Vietnam 1
- LLM Pham Thi Phuong Thao** - The diversity in applying legal sources and the need for legal integration in the Vietnamese legal system 11
- Dr Le Viet Son, LLM Nguyen Hoang Yen, LLM Ngo Hoang Huy** - The organizational model of People’s Courts according to the 2013 Constitution and directions for reform 23

CIVIL LAW

- Dr Nguyen Ho Bich Hang** - Commentary on provisions related to personal data according to Vietnamese law 34
- LLM Dang Thai Binh** - Third-party rights in contracts for the benefit of third parties 48
- Dr Phung Thi Yen, Vu Minh Hieu, Pham Hai Quyen, Nguyen Kieu Nhu** - Protection of sound trademarks in Vietnam: Current status and guidance for application 61

CRIMINAL LAW

- LLM Vo Minh Ky, LLM Nguyen Phuong Anh** - The doctrine of harmless violation in the United State’s criminal justice and non-material procedural violations in Vietnam 73

INTERNATIONAL LAW

- LLM Nguyen Duc Anh** - Regulations on liberalization of air transport ancillary services under the ASEAN Trade in Services Agreement: Implications for Vietnam 84
- LLM Nguyen Dao Phuong Thuy, Phan Thi Kim Ngan** - Issues of responsible business practice in labor law according to the United State’s law and implications for Vietnam 95

INFORMATION - DISCUSSION

- Dr Nguyen Thi Thien Tri, LLM Phan Nguyen Phuong Thao, LLM Vu Thi Ngoc Dung** - Special administrative-economic units according to the 2013 Constitution and the implementation of regulations 105

BÌNH LUẬN VỀ NHỮNG QUY ĐỊNH LIÊN QUAN ĐẾN DỮ LIỆU CÁ NHÂN THEO QUY ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT VIỆT NAM

NGUYỄN HỒ BÍCH HẰNG

Khoa luật Trường ĐH Đông Phần Lan
Law School, University of Eastern Finland
Email: nhbhang@hcmulaw.edu.vn

Tóm tắt

Khi dữ liệu cá nhân không được thu thập và bảo mật đúng cách sẽ gây ra những thiệt hại cho chính cá nhân người bị thu thập dữ liệu, thậm chí trong một số trường hợp có thể ảnh hưởng đến an ninh quốc gia. Do đó, Việt Nam đã xây dựng những quy định liên quan đến dữ liệu cá nhân. Tuy nhiên, các quy định này còn rải rác ở các văn bản khác nhau, dẫn đến chưa được thống nhất. Bài viết này phân tích các quy định pháp luật Việt Nam liên quan đến dữ liệu cá nhân, đồng thời đối chiếu một vài vụ việc của một số quốc gia về vấn đề này, từ đó đề xuất các kiến nghị.

Từ khóa: kinh tế số, dữ liệu cá nhân, GDPR, thu thập dữ liệu, xử lý dữ liệu

Abstract

When personal data is not collected and secured properly, it will cause damage to the individual whose data is collected. In some cases, unauthorized collection and processing of such data can potential jeopardize national security. Therefore, Vietnam has established regulations related to personal data. However, because these regulations are still scattered in different documents, they are not unified. This article delves into Vietnamese legal framework concerning personal data and compares it with selected international examples and offers recommendations for enhancement.

Keywords: digital economy, personal data, GDPR, data collect, data processing

Ngày nhận bài: 21/2/2024

Ngày duyệt đăng: 27/4/2024

1. Tầm quan trọng của việc bảo vệ dữ liệu cá nhân

Dữ liệu cá nhân (DLCN) là những thông tin cơ bản gắn với một cá nhân cụ thể, đóng vai trò xác định cá nhân trong mối liên hệ với những chủ thể khác trong cuộc sống hàng ngày. Trên thực tế, việc thu thập trái phép DLCN đã diễn ra từ rất lâu trên thế giới cũng như tại Việt Nam. Khi DLCN không được xử lý đúng đắn sẽ gây ra những thiệt hại cho cá nhân-chủ thể dữ liệu, thậm chí trong một số trường hợp có thể ảnh hưởng đến an ninh quốc gia. Tầm quan trọng của việc bảo mật DLCN càng được bộc lộ rõ qua các vụ việc liên quan đến DLCN bị rò rỉ trong thời gian gần đây trên thế giới.

Vụ việc Vastamoo là vụ liên quan đến thông tin bệnh nhân điều trị bệnh tâm thần tại Phần Lan. Vastaamo là đơn vị y tế điều trị sức khỏe tâm thần và hoạt động với tư cách là một nhà thầu phụ cho hệ thống y tế công cộng của Phần Lan. Năm 2020, Vastaamo bị tin tặc tấn công và chiếm lấy thông tin bệnh án của gần 30.000 bệnh nhân và tổng tiền (450,000 euro và yêu cầu trả dưới dạng bitcoin). Vì thông tin y tế của các bệnh nhân không được Vastaamo mã hóa nên tin tặc đã gửi email tổng tiền những bệnh nhân. Mỗi bệnh nhân phải chuyển cho tin tặc 1 khoản tiền nhất định dưới

dạng bitcoin, nếu quá thời hạn trên, tin tặc sẽ tung ra những thông tin mà người bệnh đã trao đổi với bác sĩ trong quá trình điều trị bệnh. Đặc thù của Vastaamo là điều trị sức khỏe tâm thần nên thông tin bệnh án của nhiều người bệnh bao gồm những thông tin nhạy cảm nếu bị lộ sẽ gây ra những ảnh hưởng nghiêm trọng đến đời sống riêng tư cũng như của gia đình những người này.¹ Đây là vụ việc vi phạm liên quan đến an toàn mạng lớn nhất trong lịch sử từ trước đến nay của Phần Lan.

Vastaamo sau đó đã bị phạt 608.000 euro theo Quy định chung về bảo vệ dữ liệu của Liên minh châu Âu ban hành năm 2016 (*General Data Protection Rules*, GDPR), CEO của công ty này cũng bị tuyên 3 tháng tù treo, Vastaamo bị tuyên bố phá sản vào năm 2021. Hậu quả của vụ việc này không chỉ dừng lại ở các chế tài mà Vastaamo và những người điều hành Vastaamo phải gánh chịu. Hơn thế, vụ xâm phạm này đã khiến cho lòng tin của người dân nói chung về an ninh mạng bị ảnh hưởng nghiêm trọng. Ngoài ra, hàng chục ngàn nạn nhân và gia đình của họ phải chịu đựng lo âu, căng thẳng và các hiệu ứng tâm lý gây ra bởi hành vi xâm phạm DLCN.² Phần Lan, ngoài việc triển khai các biện pháp pháp lý có liên quan đến việc bảo mật DLCN còn triển khai một loạt các hoạt động xã hội, tôn giáo nhằm hỗ trợ những nạn nhân trong vụ Vastaamo.

Khi có thể thu thập một lượng lớn DLCN của người dùng có thể tạo ra nhiều nguy cơ tiềm ẩn ảnh hưởng đến chính trị hoặc an ninh quốc gia. Vụ việc Cambridge Analytica diễn ra vào năm 2018 có thể xem là điển hình. Do Facebook không bảo mật hiệu quả thông tin người dùng và sử dụng dữ liệu sai mục đích³ nên đã bị công ty Cambridge Analytica – công ty chuyên về khai thác, phân tích dữ liệu – lợi dụng để phục vụ cho khách hàng của mình. Cụ thể, công ty đã lợi dụng lỗ hổng của Facebook để thu thập dữ liệu người dùng của 87 triệu tài khoản. Công ty thu thập dữ liệu, xây dựng mô hình cho phép công ty khai thác toàn bộ thông tin và hồ sơ tâm lý người dùng. Công ty Cambridge Analytica sử dụng những thông tin thu thập được, phân tích theo các tiêu chí khác nhau để làm ra những quảng cáo hướng đích cho các hoạt động nhất định đáp ứng yêu cầu của khách hàng sử dụng dịch vụ. Trên thực tế, nhiều tổ chức chính trị đã sử dụng thông tin từ những vi phạm dữ liệu để hướng dẫn dư luận nhằm tạo

---

1 William Ralston, “They told their therapists everything. Hackers leaked it all”, *WIRED*, <https://www.wired.com/story/vastaamo-psychotherapy-patients-hack-data-breach/>, truy cập ngày 11/3/2024.

2 Cyber Peace Institute, “Vastaamo Data Breach- Attack on Human Security, Dignity and Equity”, <https://cyberpeaceinstitute.org/news/2020-10-28-vastaamo-data-breach-attack-on-human-security-dignity-and-equity/>, truy cập ngày 10/3/2024.

3 Lệnh của Ủy ban Thương mại Liên bang Hoa Kỳ, https://www.ftc.gov/system/files/documents/cases/d09389_comm_final_orderpublic.pdf, truy cập ngày 22/3/2024.

ra những lợi thế cho hoạt động của mình trong đó bao gồm cả việc bầu cử.⁴

Từ các vụ việc nêu trên, có thể thấy khi DLCN bị thu thập bất hợp pháp, hoặc không được bảo vệ một cách hữu hiệu, việc lộ những DLCN không đơn thuần là những thông tin liên quan đến các cá nhân cụ thể mà còn là thông tin nhạy cảm của cá nhân đó. Đối với các cơ sở y tế, DLCN liên quan đến tình trạng sức khỏe, bệnh lý và phương thức điều trị. Nếu DLCN không được các cơ sở y tế bảo mật, một hacker có thể thâm nhập và tiến hành sửa hồ sơ bệnh án, đổi các thông tin về bệnh lý, và đổi thuốc điều trị bệnh. Trong những trường hợp như vậy, sức khỏe, thậm chí tính mạng của bệnh nhân có thể bị đe dọa.⁵ Tương tự, nếu các thông tin nhạy cảm của cá nhân bị phơi bày; danh dự, uy tín, nhân phẩm của cá nhân đó bị ảnh hưởng nghiêm trọng, có thể dẫn đến nhiều hậu quả đáng tiếc.⁶ Ở trên chỉ là hai trong những vụ việc diễn ra gần đây trên thế giới, cho thấy tầm quan trọng của việc bảo vệ DLCN.⁷ Chính vì vậy, với tư cách là một quốc gia có tốc độ phát triển nhanh về số lượng người dùng internet, Việt Nam bước đầu đã có những công cụ, biện pháp pháp lý cụ thể để có thể quản lý, ngăn chặn và bảo vệ DLCN.⁸ Những quy định được ban hành gần đây liên quan đến DLCN cho thấy sự thay đổi trong nhận thức của các nhà làm luật trong việc thừa nhận tầm quan trọng cũng như sự cần thiết phải bảo vệ DLCN tại Việt Nam.

2. Những quy định liên quan đến thông tin và dữ liệu cá nhân trong hệ thống pháp luật Việt Nam

2.1. Luật Công nghệ thông tin năm 2006

Luật Công nghệ thông tin (CNTT) năm 2006 được ban hành nhằm điều chỉnh các hoạt động ứng dụng và phát triển công nghệ thông tin của

4 Những sự kiện chính trị mà các chính trị gia đã chi trả cho Cambridge Analytica để sử dụng thông tin từ sự vi phạm dữ liệu bao gồm: chiến dịch bỏ phiếu Brexit, chiến dịch của nhà chính trị Ted Cruz. Xem Carole Cadwalladr và Mark Townsend, “Revealed: the ties that bind Vote Leave’s data firm to controversial Cambridge Analytica”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/uk-news/2018/mar/24/aggregateiq-data-firm-link-raises-leave-group-questions>; và Harry Davies, “Ted Cruz campaign using firm that harvested data on millions of unwitting Facebook users”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/us-news/2015/dec/11/senator-ted-cruz-president-campaign-facebook-user-data>, truy cập ngày 30/12/2023.

5 Dương Ngọc Thái, “Làm thế nào để giết một người và cả nền kinh tế”, https://vnhacker.substack.com/p/lam-the-nao-e-giet-mot-nguoi-va-ca?utm_source=profile&utm_medium=reader2, truy cập ngày 29/12/2023.

6 Jarkko Sipilä, “Patients in Finland blackmailed after therapy records were stolen by hackers”, <https://edition.cnn.com/2020/10/27/tech/finland-therapy-patients-blackmailed-data-breach-intl/index.html>, truy cập ngày 8/2/2024.

7 Micheal Hill, “The biggest data breach fines, penalties, and settlements so far”, <https://www.csoonline.com/article/567531/the-biggest-data-breach-fines-penalties-and-settlements-so-far.html>, truy cập ngày 12/3/2024.

8 Nguyen, H. B. H., “Addressing fragmentation in Vietnam’s data protection laws: Recommendations for a unified legal framework”, *Vietnam Journal of Legal Sciences*, 2024, Vol. 11(2), <https://doi.org/10.2478/vjls-2024-0008>.

các cơ quan, tổ chức và cá nhân tại Việt Nam. Đây là một trong những văn bản đầu tiên ghi nhận các nội dung liên quan đến thông tin cá nhân tại Việt Nam trên môi trường mạng. Theo luật này, việc thu thập xử lý và sử dụng thông tin cá nhân của người khác trên môi trường mạng phải được người đó đồng ý. Tổ chức, cá nhân thu thập, xử lý và sử dụng thông tin cá nhân có những nghĩa vụ khá chặt chẽ và tiến bộ, cụ thể: (i) thông báo cho người đó biết về hình thức, phạm vi, địa điểm và mục đích của việc thu thập, xử lý và sử dụng thông tin cá nhân của người đó; (ii) sử dụng thông tin phải đúng mục đích và chỉ lưu trữ những thông tin đó trong một khoảng thời gian theo quy định của pháp luật hoặc theo thỏa thuận giữa hai bên; (iii) tiến hành các biện pháp quản lý, kỹ thuật cần thiết để bảo đảm thông tin cá nhân không bị mất, đánh cắp, tiết lộ, thay đổi hoặc phá hủy (Điều 21). Bên cạnh đó, Luật CNTT năm 2006 cũng quy định các quyền của cá nhân đối với việc lưu trữ, cung cấp thông tin của mình trên môi trường mạng. Theo đó, cá nhân có quyền yêu cầu tổ chức, cá nhân lưu trữ thông tin cá nhân của mình trên môi trường mạng thực hiện các việc kiểm tra, đính chính hoặc hủy bỏ thông tin đó; có quyền yêu cầu bồi thường thiệt hại do hành vi vi phạm trong việc cung cấp thông tin cá nhân. Trong trường hợp không có sự đồng ý của cá nhân đó, hoặc pháp luật không có quy định khác, tổ chức cá nhân không được cung cấp thông tin cá nhân của người khác cho bên thứ ba (Điều 22).

Đáng lưu ý, Luật CNTT năm 2006 không sử dụng thuật ngữ DLCN mà sử dụng cụm từ “thông tin cá nhân”. Đây là 2 cụm từ về mặt kỹ thuật không hoàn toàn trùng nhau. Từ các quy định liên quan đến việc xử lý thông tin cá nhân của Luật CNTT năm 2006 có thể thấy rằng tại thời điểm xây dựng luật này, các nhà làm luật đã có sự ảnh hưởng nhất định của Chỉ thị bảo vệ dữ liệu của Liên minh châu Âu⁹ vốn là tiền thân của GDPR. Chính sự ảnh hưởng này mà các quy định của Luật CNTT năm 2006 liên quan đến thông tin cá nhân tại Điều 21 và 22 mang tính tiến bộ; tuy nhiên, các quy định này không có khả năng áp dụng trên thực tế. Việc mua bán, trao đổi các thông tin của người tiêu dùng hoặc DLCN tại Việt Nam đã diễn ra từ rất lâu và tiến triển khá phức tạp, rất nhiều vụ việc diễn ra ở các mức độ khác nhau đã cho thấy điều này.¹⁰

Ngoài ra, Nghị định 52/2013/NĐ-CP¹¹ được ban hành để điều chỉnh về thương mại điện tử có bao gồm thuật ngữ “dữ liệu cá nhân”.¹² Tuy

9 Chỉ thị Bảo vệ dữ liệu 95/46/EC (Data Protection Directive) ban hành năm 1995.

10 Anh Lê, “5 vụ mua bán dữ liệu cá nhân chấn động dư luận”, *Tạp chí điện tử Viet Times*, <https://viettimes.vn/5-vu-an-mua-ban-du-lieu-ca-nhan-chan-dong-du-luan-post167800.html>, truy cập ngày 11/3/2024.

11 Nghị định 52/2013/NĐ-CP ngày 16/5/2013 của Chính phủ về thương mại điện tử (Nghị định 52/2013/NĐ-CP).

12 Điểm e khoản 1 Điều 69 Nghị định 52/2013/NĐ-CP.

nhiên nghị định này không giải thích hay định nghĩa gì về DLCN.

2.2. Bộ luật Dân sự năm 2015

Bộ luật Dân sự (BLDS) năm 2015 không có ghi nhận nào về DLCN hoặc các thông tin liên quan đến cá nhân. Thay vào đó, Điều 38 BLDS năm 2015 ghi nhận quyền về đời sống riêng tư của cá nhân. Theo đó, liên quan đến cá nhân có các loại thông tin: (i) thông tin về đời sống riêng tư; (ii) bí mật cá nhân; (iii) thông tin riêng tư khác. Cũng theo Điều 38 thì việc thu thập, lưu giữ, sử dụng, công khai thông tin liên quan đến đời sống riêng tư, bí mật cá nhân phải được người đó đồng ý. Điều 38 là sự ghi nhận lại quy định tại Điều 21 Hiến pháp năm 2013: “mọi người có quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình...”. Như vậy, cách tiếp cận của Điều 38 xuất phát từ cách tiếp cận về quyền riêng tư (*privacy rights*) của Liên minh châu Âu, trong đó DLCN là một trong những thành tố của quyền riêng tư. Nói cách khác, bảo vệ DLCN, là một khía cạnh quan trọng của việc bảo vệ quyền riêng tư của cá nhân, bảo đảm rằng những dữ liệu liên quan đến cá nhân được thu thập, được sử dụng một cách đúng đắn và hợp lý.¹³ Quyền riêng tư và quyền bảo vệ DLCN được quy định tại Điều 7 và 8 của Hiến chương về Các quyền cơ bản của Liên minh châu Âu.¹⁴

Điều 38 BLDS năm 2015 không đưa ra khái niệm như thế nào là quyền riêng tư hay bí mật cá nhân mà chỉ khẳng định: “đời sống riêng tư ... là bất khả xâm phạm và được pháp luật bảo vệ”, “việc thu thập, lưu giữ, sử dụng, công khai thông tin liên quan đến đời sống riêng tư, bí mật cá nhân phải được người đó đồng ý” và “việc bóc mở, kiểm soát, thu giữ... cơ sở dữ liệu điện tử và các hình thức trao đổi thông tin riêng tư khác của người khác chỉ được thực hiện trong trường hợp luật quy định”.

Như vậy, nhìn chung, BLDS năm 2015 không có quy định về DLCN. Điều này có thể được lý giải bằng vai trò của Bộ luật này trong hệ thống các văn bản pháp luật Việt Nam. Với vai trò là Bộ luật chính, điều chỉnh những vấn đề chung liên quan đến cá nhân, việc ghi nhận DLCN là không cần thiết. Việc quy định về DLCN, do đó, có thể được điều chỉnh bằng những văn bản luật chuyên ngành cụ thể. Trong trường hợp thông tin liên quan đến những cá nhân cụ thể bị xâm phạm, ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của mình thì những người này có thể sử dụng các phương thức bảo vệ quyền dân sự của mình được quy định tại Điều 11 BLDS năm 2015.

2.3. Luật An ninh mạng năm 2018

Nhằm bảo vệ an ninh quốc gia, đảm bảo trật tự an toàn xã hội trên

13 Rebecca Ong, “Mandatory Data Breach Notification: Its Role in Protecting Personal Data”, *Journal of International and Comparative Law*, No.1(10), 2023, <https://ssrn.com/abstract=4480675>, truy cập ngày 16/6/2023.

14 Hiến chương về các quyền cơ bản của Liên minh châu Âu (Charter of Fundamental Right of the European Union) được ban hành năm 2000.

không gian mạng, Luật An ninh mạng được ban hành vào năm 2018 (Luật ANM năm 2018). Đối với các thông tin liên quan đến cá nhân, Luật ANM năm 2018 kế thừa tinh thần của BLDS năm 2015 nên cũng sử dụng những thuật ngữ như “*đời sống riêng tư*” và “*bí mật cá nhân*” tại Điều 17. Luật ANM năm 2018 không định nghĩa như thế nào là “*đời sống riêng tư*” hay “*bí mật cá nhân*”. Thay vào đó, luật này chỉ quy định “...việc chiếm đoạt, mua bán, thu giữ, cố ý làm lộ thông tin thuộc...bí mật cá nhân...và đời sống riêng tư gây ảnh hưởng đến danh dự, uy tín, nhân phẩm, quyền và lợi ích hợp pháp của ... cá nhân”.¹⁵ Ngoài ra, Luật ANM năm 2018 còn có các quy định liên quan đến “*dữ liệu về thông tin cá nhân*”¹⁶ và “*dữ liệu thông tin người sử dụng*”,¹⁷ nhưng luật này không có thuật ngữ hoặc không có quy định cụ thể nào về DLCN.

Sở dĩ Luật ANM năm 2018 không ghi nhận các thông tin về DLCN bởi vì Điều 1 quy định phạm vi điều chỉnh là về hoạt động bảo vệ an ninh quốc gia và bảo đảm trật tự, an toàn xã hội trên không gian mạng cũng như trách nhiệm của cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan. Luật này được ban hành nhằm bảo đảm các hoạt động trên không gian mạng một cách an toàn, không gây phương hại đến an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội, quyền và lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân.¹⁸ Vì vậy, các quy định cụ thể về DLCN không nằm trong phạm vi điều chỉnh của đạo luật này. Tuy nhiên, luật này là một trong những tiền đề quan trọng cho các văn bản quy phạm pháp luật quy định về DLCN được ban hành. Những hành vi như chiếm đoạt, mua bán, thu giữ, cố ý làm lộ thông tin thuộc bí mật cá nhân, đời sống riêng tư ảnh hưởng đến danh dự, uy tín, nhân phẩm, quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân; hành vi cố ý xóa, làm hư hỏng, thay đổi thông tin thuộc bí mật cá nhân, đời sống riêng tư được truyền đưa trên không gian mạng...¹⁹ sẽ bị xử lý theo các chế tài được quy định tại luật này. Tùy theo tính chất, mức độ vi phạm mà chủ thể vi phạm có thể bị xử lý kỷ luật, xử lý vi phạm hành chính hoặc truy cứu trách nhiệm hình sự, nếu gây thiệt hại thì phải bồi thường theo quy định của pháp luật.²⁰

2.4. Nghị định 13/2023/NĐ-CP về bảo vệ dữ liệu cá nhân

Dữ liệu nói chung, DLCN nói riêng, trở thành một loại nhiên liệu mới (*new oil*) của ngành kinh tế chia sẻ trên toàn cầu.²¹ DLCN là thuật ngữ được sử dụng chính thức tại khoản 1 Điều 2 Nghị định 13/2023/NĐ-CP:

15 Điểm a khoản 1 Điều 17 Luật ANM năm 2018.

16 Khoản 3 Điều 26 Luật ANM năm 2018.

17 Điều 41 Luật ANM năm 2018.

18 Khoản 1 Điều 2 Luật ANM năm 2018.

19 Khoản 1 Điều 17 Luật ANM năm 2018.

20 Điều 9 Luật ANM năm 2018.

21 Study on the legal protection of trade secrets in the context of the data economy (GRO/SME/20/F/206).

“là thông tin dưới dạng ký hiệu, chữ viết, chữ số, hình ảnh, âm thanh hoặc dạng tương tự trên môi trường điện tử gắn liền với một con người cụ thể hoặc giúp xác định một con người cụ thể”.²² Như vậy, thông tin giúp xác định một con người cụ thể là toàn thể những thông tin hình thành từ hoạt động của cá nhân đó mà khi kết hợp với các dữ liệu, thông tin lưu trữ khác có thể xác định một con người cụ thể. Để có thể có sự điều chỉnh một cách hợp lý đối với những loại thông tin liên quan đến cá nhân, Điều 2 Nghị định số 13/2023/NĐ-CP phân chia DLCN thành:

- DLCN cơ bản là những thông tin như tên gọi, ngày tháng năm sinh, giới tính, nơi khai sinh, hình ảnh, tình trạng hôn nhân, thông tin về mối quan hệ gia đình, thông tin về tài khoản số của cá nhân...²³ mà nếu căn cứ vào đó có thể xác định, cũng như phân biệt cá nhân đó với những cá nhân khác. Loại DLCN này có thể được xem là dữ liệu định danh cá nhân hay dữ liệu dùng để phân biệt cá nhân này với cá nhân khác. Thông thường, DLCN cơ bản là những thông tin được cá nhân sử dụng trong đời sống hàng ngày của mình như dùng để xác lập, thực hiện các giao dịch dân sự, thương mại như ký kết hợp đồng hoặc để tham gia vào các hoạt động hành chính với các cơ quan nhà nước có thẩm quyền. DLCN cơ bản là những thông tin không nằm trong phạm vi của Điều 38 BLDS năm 2015. Việc xâm phạm DLCN cơ bản có thể bị xử lý theo quy định của Nghị định 13/2023/NĐ-CP.

- DLCN nhạy cảm là DLCN gắn liền với quyền riêng tư của cá nhân mà khi bị xâm phạm sẽ ảnh hưởng trực tiếp tới quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân. Khái niệm DLCN nhạy cảm khá tương đồng với phạm vi của “thông tin về đời sống riêng tư” và “bí mật cá nhân” cũng như những “thông tin cá nhân khác” được quy định tại Điều 38 BLDS năm 2015 và Điều 17 Luật ANM năm 2018. DLCN nhạy cảm là những thông tin liên quan đến sức khỏe, tình hình tài chính, đến bí mật đời tư hoặc những thông tin khác mà việc bị bộc lộ sẽ gây ra những thiệt hại về vật chất hoặc tinh thần của người có thông tin đó. DLCN nhạy cảm không được sử dụng trong đời sống giao lưu dân sự hàng ngày của cá nhân. Đối với DLCN nhạy cảm, việc xử phải được thực hiện đúng đắn, phải được bảo mật theo quy định của các ngành có liên quan, chẳng hạn như đối với hồ sơ bệnh án phải được lưu giữ và giữ bí mật theo quy định tại Điều 69 của Luật Khám chữa bệnh năm 2023.

Khái niệm DLCN được ghi nhận trong Nghị định 13/2023/NĐ-CP bám khá sát với định nghĩa về DLCN tại khoản 1 Điều 4 của GDPR. GDPR quy định DLCN là “bất kỳ thông tin nào liên quan đến một cá nhân được xác

22 Khoản 1 Điều 2 Nghị định số 13/2023/NĐ-CP.

23 Khoản 3 Điều 2 Nghị định 13/2023/NĐ-CP.

định hoặc có thể xác định (chủ thể dữ liệu); một cá nhân có thể xác định là người có thể được xác định, trực tiếp hoặc gián tiếp, đặc biệt việc thông qua việc tham chiếu đến dấu hiệu như tên, số định danh, dữ liệu vị trí, dấu hiệu trực tuyến hoặc đến một hoặc nhiều yếu tố cụ thể đối với bản sắc vật lý, sinh lý, gen, tâm thần, kinh tế, văn hóa hoặc xã hội của người đó”.

Về nguyên tắc, việc xử lý DLCN phải có sự đồng ý của chủ thể dữ liệu.²⁴ Với tư cách là chủ thể dữ liệu, cá nhân có các quyền như quyền được biết về hoạt động liên quan tới xử lý DLCN của mình, theo đúng mục đích mà các bên có liên quan tuyên bố về xử lý DLCN. Việc thu thập DLCN phải phù hợp và giới hạn trong phạm vi, mục đích cần xử lý. DLCN không phải là hàng hóa, và do đó không được mua, bán dưới mọi hình thức.²⁵ Ngoài ra, chủ thể dữ liệu còn có các quyền khác như quyền đồng ý, quyền truy cập, quyền rút lại sự đồng ý, quyền xóa dữ liệu, quyền hạn chế xử lý dữ liệu, quyền cung cấp dữ liệu, quyền phản đối xử lý dữ liệu ... để bảo vệ DLCN của mình.²⁶

Điều 17 Nghị định 13/2023/NĐ-CP quy định những trường hợp xử lý DLCN mà không cần sự đồng ý của chủ thể dữ liệu. Nếu việc thu thập, xử lý, sử dụng DLCN không có sự đồng ý của chủ thể dữ liệu hoặc không thuộc các trường hợp ngoại lệ thì những hành vi đó bị xem là hành vi xâm phạm. Theo Điều 4 Nghị định 13/2023/NĐ-CP thì cơ quan, tổ chức, cá nhân vi phạm quy định bảo vệ DLCN tùy theo mức độ có thể bị xử lý kỷ luật, xử phạt vi phạm hành chính, xử lý hình sự. Nhìn chung, Nghị định 13/2023/NĐ-CP đã được xây dựng theo hướng trao cho chủ thể dữ liệu nhiều quyền năng hơn trong việc quyết định DLCN của mình được sử dụng như thế nào; trong trường hợp cần thiết, chủ thể dữ liệu có quyền rút lại sự đồng ý trước đó, yêu cầu xóa dữ liệu hoặc quyền phản đối xử lý dữ liệu của mình. So với các quy định tại GDPR, quyền của chủ thể dữ liệu theo quy định tại Nghị định 13/2023/NĐ-CP tương đối tương đồng.²⁷ Mặc dù vậy, với quy mô và tầm vóc của mình, GDPR vẫn có nhiều quy định bao quát và cụ thể hơn so với Nghị định 13/2023/NĐ-CP. Chẳng hạn như quyền tự bảo vệ của chủ thể dữ liệu được Nghị định số 13/2023/NĐ-CP quy định tại khoản 11 Điều 9, trong khi đó, GDPR đã dành hẳn các điều từ 77-82 (chương 8) để ghi nhận quyền của chủ thể dữ liệu.

2.5. Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2023

Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2023 (Luật BVQLNTD

24 Khoản 7 và 8 Điều 2 Nghị định 13/2023/NĐ-CP.

25 Khoản 4 Điều 3 Nghị định 13/2023/NĐ-CP.

26 Điều 9 Nghị định 13/2023/NĐ-CP.

27 Bart Custers, Alan M. Sears, Francien Dechesne, Ilina Georgieva, Tommaso Tani, Simone van der Hof, *EU Personal Data Protection in Policy and Practice*, Information Technology and Law Series, 2019, tr. 2.

2023) có một số các quy định liên quan đến việc thu thập, xử lý thông tin, dữ liệu của người tiêu dùng. Đặc biệt, có thể thấy Luật BVQLNTD năm 2023 có sự liên hệ chặt chẽ đối với Nghị định 13/2023/NĐ-CP liên quan đến các quy định về thông tin của người tiêu dùng (NTD).

Thông tin của NTD bao gồm thông tin cá nhân của NTD, thông tin về quá trình mua, sử dụng sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ của NTD và thông tin khác liên quan đến giao dịch giữa NTD và tổ chức, cá nhân kinh doanh.²⁸ Như vậy, phạm vi thông tin của NTD ở đây có phạm vi tương tự như quy định về dữ liệu thông tin người sử dụng trong Luật ANM năm 2018. Khi đối chiếu định nghĩa về thông tin của NTD trong Luật BVQLNTD năm 2023 với quy định của Nghị định 13/2023/NĐ-CP về DLCN thì thấy rằng thông tin của NTD có thể bao gồm DLCN cơ bản và DLCN nhạy cảm. Bởi lẽ, trên thực tế, đối với một số sản phẩm, hàng hóa hoặc dịch vụ nhất định, việc tiêu dùng những hàng hóa, sản phẩm hay dịch vụ đó mang tính nhạy cảm hoặc mang tính cá nhân, và bản thân NTD không muốn người khác biết được những thông tin có liên quan đến mình. Chính vì vậy, nếu Luật BVQLNTD năm 2023 không có sự phân định về thông tin của NTD một cách cụ thể, sẽ có lỗ hổng trong việc xử lý thông tin của NTD là DLCN nhạy cảm.

Đáng lưu ý, tại Điều 8 Luật BVQLNTD năm 2023 có quy định về việc bảo vệ quyền lợi NTD dễ bị tổn thương. Đây là một trong những quy định mới và mang màu sắc nhân văn khi ghi nhận những NTD có khả năng chịu nhiều tác động bất lợi trong quá trình tham gia vào các quan hệ pháp luật với tư cách NTD. Cụ thể, những đối tượng này có thể phải chịu những bất lợi nhất định trong việc tiếp cận thông tin, sức khỏe, tài sản, giải quyết tranh chấp tại thời điểm mua hoặc sử dụng sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ chẳng hạn như người cao tuổi, người khuyết tật, trẻ em, người dân tộc thiểu số, phụ nữ đang mang thai hoặc nuôi con dưới 36 tháng tuổi, người bị bệnh hiểm nghèo, thành viên hộ nghèo theo quy định của các luật có liên quan. So với NTD thông thường, việc bảo vệ quyền lợi cho nhóm NTD dễ bị tổn thương là hợp lý và cần thiết. Mặc dù vậy, Điều 8 của Luật BVQLNTD năm 2023 chỉ quy định bảo vệ những người dễ bị tổn thương này trong quá trình tiếp cận thông tin, sức khỏe, tài sản, giải quyết tranh chấp tại thời điểm mua hoặc sử dụng sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ nhưng không đề cập việc thu thập, sử dụng thông tin của những NTD dễ bị tổn thương. Chẳng hạn như những người dân tộc thiểu số ở vùng sâu vùng xa, những vùng khó khăn... khả năng nhận thức pháp luật nói chung cũng như ý thức bảo vệ DLCN rất thấp. Do đó, những người này dễ trở thành nạn nhân của những cá nhân tổ chức thu thập, sử dụng thông tin trái pháp

28 Khoản 3 Điều 3 Luật BVQLNTD năm 2023.

luật. Nếu Luật BVQLNTD năm 2023 đã phân định NTD thành 2 nhóm, thì cách thức bảo vệ thông tin của NTD ở mỗi nhóm phải được quy định cụ thể đáp ứng được đặc trưng của từng nhóm. Đây là một trong những bất cập mà Luật BVQLNTD năm 2023 chưa tính đến. Trong tương lai, có thể vấn đề này được điều chỉnh bằng các văn bản hướng dẫn thi hành.

Ngoài ra, Luật BVQLNTD năm 2023 có các quy định nhằm nghiêm cấm tổ chức, cá nhân kinh doanh thực hiện thu thập, lưu trữ, sử dụng, chỉnh sửa, cập nhật, hủy bỏ thông tin của NTD trái quy định của pháp luật.²⁹ Quy định này tương đồng với hành vi bị nghiêm cấm theo quy định tại khoản 1 Điều 8 Nghị định 13/2023/NĐ-CP. Cũng theo Luật BVQLNTD năm 2023 thì cá nhân, tổ chức kinh doanh có quyền, trong phạm vi hoạt động của mình, có thể tự mình hoặc ủy quyền, thuê bên thứ ba thực hiện việc thu thập, lưu trữ, sử dụng, chỉnh sửa, cập nhật, hủy bỏ thông tin của NTD. Theo quy định tại khoản 1 Điều 15, việc xử lý thông tin của NTD phải đảm bảo an toàn, an ninh thông tin của NTD. NTD phải được thông báo khi việc thu thập, lưu trữ, sử dụng... những thông tin nói trên được diễn ra, đồng thời với đó là việc thông báo về các nội dung như mục đích, phạm vi sử dụng, thời hạn sử dụng, cũng như những biện pháp bảo vệ, đảm bảo an toàn thông tin của NTD.³⁰ Nhìn chung, những quy định liên quan đến việc thu thập, xử lý... thông tin của NTD trong Luật BVQLNTD năm 2023 tương đối đồng nhất với những quy định liên quan đến xử lý DLCN theo quy định tại Nghị định 13/2023/NĐ-CP. Điều này tạo điều kiện thuận lợi trong việc áp dụng các quy định liên quan đến thông tin của NTD trong Luật BVQLNTD năm 2023.

3. Xử lý hành vi xâm phạm dữ liệu cá nhân

Với sự phát triển của công nghệ thông tin, gần 73% dân số Việt Nam có thể tiếp cận internet,³¹ do đó, việc thu thập DLCN trái phép diễn ra rất phổ biến. DLCN được thường được mua bán dưới dạng thô hoặc đã qua xử lý và do thiếu các chế tài cụ thể, việc ngăn chặn hành vi mua bán DLCN thời gian qua tại Việt Nam không mang lại nhiều hiệu quả.³² Việc bảo vệ DLCN vì vậy trở nên rất quan trọng, đặc biệt là đối với Việt Nam khi đứng trước xu hướng chuyển đổi phát triển Chính phủ điện tử, kinh tế số, xã hội số, công dân số.³³ Cơ sở hạ tầng không gian mạng ở Việt Nam phát triển

29 Điểm m khoản 1 Điều 10 Luật BVQLNTD năm 2023.

30 Khoản 1 Điều 16 Luật BVQLNTD năm 2023.

31 VOV, “Để quyền lợi người tiêu dùng không bị xâm phạm trong bối cảnh hiện nay”, <https://vov.vn/kinh-te/de-quyen-loi-nguoi-tieu-dung-khong-bi-xam-pham-trong-boi-can-hien-nay-post1060990.vov>, truy cập ngày 11/3/2024.

32 Chính phủ, Nghị định 13/2023/NĐ-CP: bảo vệ quyền dữ liệu cá nhân; ngăn chặn các hành vi xâm phạm dữ liệu cá nhân.

33 Nguyễn Hiền, “Bộ Công an: Nhiều dữ liệu cá nhân, nội bộ bị thu thập, mua bán trái phép”, <https://vov.vn/phap-luat/bo-cong-an-nhieu-du-lieu-ca-nhan-noi-bo-bi-thu-thap-mua-ban-trai-phet-post1025015.vov>, truy cập ngày 29/12/2023.

nhanh, tạo điều kiện thuận lợi cho các ngành nghề, dịch vụ kinh doanh có liên quan đến DLCN phát triển. Mặc dù vậy, các quy định hiện nay về các chế tài xử lý hành vi xâm phạm DLCN chưa rõ ràng, do các quy định hiện hành của luật, bộ luật tương ứng chưa được ghi nhận cụ thể.

- Về mặt hình sự, Điều 288 Bộ luật Hình sự năm 2017 có quy định về tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông. Trong điều luật này có quy định hành vi mua bán, trao đổi, tặng cho, sửa chữa, thay đổi hoặc công khai hóa thông tin riêng hợp pháp của cá nhân trên mạng máy tính, mạng viễn thông mà không được phép của chủ sở hữu thông tin đó.³⁴ Mặc dù vậy, Điều 288 Bộ luật Hình sự năm 2017 không quy định rõ đó là DLCN mà chỉ là “thông tin riêng hợp pháp của cá nhân”, trong khi đó, về mặt kỹ thuật, “DLCN” và “thông tin riêng hợp pháp của cá nhân” là 2 khái niệm không đồng nhất. Điều này khiến cho việc áp dụng chế tài hình sự liên quan đến DLCN trở nên khó khăn hơn trên thực tế.

- Về mặt hành chính, Nghị định 15/2020/NĐ-CP³⁵ áp dụng với hành vi mua bán hoặc trao đổi trái phép thông tin riêng của người sử dụng dịch vụ viễn thông. Mặc dù vậy, mức xử phạt vi phạm hành chính đối với các vi phạm quy định về thu thập, sử dụng thông tin cá nhân, về cập nhật, sửa đổi và hủy bỏ thông tin cá nhân, vi phạm quy định về bảo đảm an toàn thông tin cá nhân trên mạng tại các Điều 84-86 của Nghị định này không cao (tối thiểu 10 triệu, tối đa 70 triệu), không đủ sức răn đe, không đủ sức ngăn chặn hành vi mua bán, trao đổi trái phép DLCN. Và, Nghị định này cũng không quy định về DLCN mà chỉ dùng cụm từ “thông tin riêng của người sử dụng dịch vụ viễn thông”.

- Về mặt dân sự, trên thực tế, tòa án của một số quốc gia, trong số đó có Hoa Kỳ, đã bác đơn yêu cầu bồi thường thiệt hại của nguyên đơn với lý do rằng “riêng thông tin cá nhân bị đánh cắp không tạo ra những tổn thất có thể nhận thấy được”. Nhiều tòa án chỉ chấp nhận những vụ kiện mà các tổn thất nguyên đơn phải gánh chịu là có thật, và những tổn thất này gây ra bởi DLCN không được bảo vệ một cách đúng đắn.³⁶ Tương tự, với quy định tại Điều 584 BLDS năm 2015 thêm: “Người nào có hành vi xâm phạm... danh dự, nhân phẩm, uy tín... của người khác mà gây thiệt hại thì phải bồi thường...”. Trong khi đó, những tổn thất về mặt tâm lý, tinh thần như lo âu, căng thẳng như những người bị lộ DLCN trong vụ Vastaamo lại rất khó để chứng minh. Giả sử có vụ việc tương tự xảy ra ở Việt Nam, liệu

34 Điểm b khoản 1 Điều 288 Bộ luật Hình sự năm 2017.

35 Nghị định 15/2020/NĐ-CP ngày 3/2/2020 của Chính phủ về quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bưu chính, viễn thông, tần số vô tuyến điện, công nghệ thông tin và giao dịch điện tử (Nghị định 15/2020/NĐ-CP).

36 Solove, Daniel J. và Citron Danielle Keats, “Risk and Anxiety: A theory of Data breach harms”, *GWU Law School Public Research Paper*, số 2, 2017, tr. 3.

ràng yêu cầu bồi thường thiệt hại của các nguyên đơn có được chấp nhận? Với cách quy định như hiện nay rất khó để chứng minh thiệt hại do hành vi xâm phạm quyền đối với DLCN để yêu cầu bồi thường thiệt hại đối với từng cá nhân cụ thể.

4. Kiến nghị

Nghị định 13/2023/NĐ-CP được ban hành nhằm giải quyết những vấn đề mang tính cấp bách liên quan đến việc bảo vệ DLCN. Về lâu dài, nhu cầu đặt ra là phải xây dựng được Luật Bảo vệ DLCN, bởi lẽ Nghị định 13/2023/NĐ-CP đóng vai trò như một “giải pháp tình thế” tại thời điểm hiện tại. Với tầm vóc của một nghị định, văn bản này khó có thể gánh vác được những vấn đề cụ thể như sau:

Một là, thiếu sự thống nhất về thuật ngữ sử dụng

Các luật chuyên ngành hiện đang điều chỉnh từng mảng vấn đề liên quan đến thông tin cá nhân. Sự “cát cứ” trong từng ngành luật về cùng một nội dung sẽ tạo ra nhiều sự chông chéo. Chẳng hạn như các quy định hiện hành về các thuật ngữ như “thông tin cá nhân”, “bí mật đời tư”, “bí mật cá nhân”, “thông tin của người tiêu dùng” cũng như “DLCN” chưa thật sự đồng bộ trong Luật CNTT năm 2006, BLDS năm 2015, Bộ luật Hình sự năm 2017, Luật ANM năm 2018, Luật BVQLNTD năm 2023 cũng như những văn bản dưới luật khác, đặc biệt là Nghị định 13/2023/NĐ-CP. Khi không có sự thống nhất về thuật ngữ sử dụng, phạm vi các thuật ngữ có liên quan cũng không hoàn toàn bao quát. Chính vì vậy, cần có sự thống nhất về thuật ngữ sử dụng để tránh những vướng mắc trong quá trình áp dụng pháp luật của các cơ quan nhà nước trong quá trình bảo vệ DLCN. Luật Bảo vệ DLCN khi được ban hành sẽ đóng vai trò quan trọng trong việc thống nhất các thuật ngữ nói trên bằng thuật ngữ DLCN. Nói cách khác, luật này đưa ra cách tiếp cận bao trùm về DLCN tương tự như cách GDPR đang sử dụng, giúp giảm thiểu được các kẽ hở trong các quy định của pháp luật liên quan đến DLCN trong hệ thống pháp luật Việt Nam.

Hai là, thiếu các chế tài áp dụng

Hiện nay, các chế tài nhằm bảo vệ DLCN chưa phát huy được vai trò và chưa mang lại được hiệu quả mong đợi. Bên cạnh đó, Nghị định 13/2023/NĐ-CP vẫn chưa có những quy định về chế tài một cách cụ thể để đảm bảo việc bảo vệ DLCN một cách có hiệu quả. Do đó, đối với các chế tài có các kiến nghị sau:

(i) *Chế tài hành chính, hình sự*: Các chế tài hình sự và chế tài hành chính được quy định tại Bộ luật Hình sự năm 2017 và Nghị định 15/2020/NĐ-CP khó có thể áp dụng đối với các hành vi xâm phạm DLCN hiện nay. Bên cạnh đó, khó có thể áp dụng các quy định trong Nghị định 15/2020/NĐ-CP để giải quyết các vấn đề xâm phạm DLCN vì phạm vi áp dụng của Nghị định

13/2023/NĐ-CP là không đồng nhất. Về mặt địa lý, hành vi xâm phạm đến thông tin cá nhân, thông tin của NTD hoặc DLCN mang tính chất không biên giới; thông tin, DLCN được trao đổi, mua bán và trao đổi giữa các quốc gia. Về phạm vi chủ thể dữ liệu, đối với những vụ việc rò rỉ thông tin mua bán trao đổi bất hợp pháp DLCN trong thời gian vừa qua có thể lên đến hàng triệu người. Do vậy, GDPR đưa ra mức phạt cao, có thể lên đến 20 triệu euro hoặc 4% tổng doanh thu trên toàn cầu của doanh nghiệp vi phạm tùy vào mức phạt nào cao hơn.³⁷ Chính vì vậy, ở Việt Nam, mức chế tài hành chính, hình sự đối với hành vi xâm phạm DLCN phải tương ứng với tính chất và mức độ của DLCN mới có thể mang tính ngăn ngừa và răn đe. Chế tài nghiêm khắc có tác dụng đối với cá nhân, tổ chức có hành vi xâm phạm và đối với những bên có liên quan trong quá trình thu thập, xử lý DLCN.

(ii) *Chế tài dân sự*: chủ thể dữ liệu có thể viện dẫn các chế tài dân sự để tự bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình. Tùy vào từng vụ việc cụ thể mà chủ thể dữ liệu có thể yêu cầu bồi thường những thiệt hại do hành vi xâm phạm của các bên có liên quan gây ra. Các quy định cụ thể về miễn trừ nghĩa vụ hoặc nghĩa vụ liên đới, nghĩa vụ hoàn lại của các bên sẽ được cân nhắc áp dụng trên cơ sở bảo vệ tốt nhất quyền của chủ thể dữ liệu. Trách nhiệm bồi thường thiệt hại của các bên có liên quan trong từng giai đoạn như thu thập, xử lý, sử dụng DLCN nên được quy định cụ thể, và nên có sự tham khảo, đối chiếu với quy định của GDPR tại Điều 82. Bên cạnh đó, đối với những vụ việc xâm phạm DLCN ảnh hưởng đến danh dự, uy tín của cá nhân, nếu cá nhân chứng minh được rằng những lo âu, căng thẳng mà bản thân và gia đình phải gánh chịu có mối quan hệ nhân quả với việc DLCN bị xâm phạm thì thiệt hại tâm lý /thiệt hại về tinh thần đó phải được bồi thường đầy đủ và toàn bộ.³⁸

(iii) *Bồi thường trừng phạt*: BLDS năm 2105 hiện nay không quy định về bồi thường trừng phạt. Tuy nhiên, để tăng cường tính nghiêm khắc của chế tài dân sự, cũng như nhằm hạn chế sự tái diễn của việc mua bán, trao đổi trái phép DLCN, nên cân nhắc ấn định mức bồi thường trừng phạt (*punitive damage*). Đây là một trong những biện pháp hữu hiệu nhằm đảm bảo hành vi thu thập, xử lý, sử dụng trái phép DLCN không tái diễn đối với chủ thể vi phạm. Chẳng hạn như Đạo luật Bảo vệ thông tin cá nhân của Hàn Quốc cho phép áp dụng mức bồi thường trừng phạt lên đến 5 lần mức bồi thường thực tế.³⁹ Hoặc Đạo luật Bảo vệ thông tin cá nhân của Thái Lan cho phép áp dụng

37 Điều 83.5 GDPR.

38 Khoản 1 Điều 2 Nghị quyết số 02/2022/NQ-HĐTP cao ngày 6/9/2022 của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối Hướng dẫn áp dụng một số quy định của Bộ luật Dân sự về trách nhiệm bồi thường thiệt hại ngoài hợp đồng.

39 Khoản 3 Điều 39 Đạo luật Bảo vệ thông tin cá nhân (Personal Information Protection Act) của Hàn Quốc.

mức bồi thường trừng phạt gấp 2 lần mức bồi thường thực tế.⁴⁰ Do đó, Việt Nam có thể áp dụng mức bồi thường trừng phạt từ 2-5 lần so với mức bồi thường thực tế, tùy vào tính chất và mức độ của hành vi xâm phạm.

Kết luận

Trong nền kinh tế số, DLCN là đối tượng của các giao dịch mang tính toàn cầu. Dựa trên những DLCN đã được thu thập, những chủ thể khác có thể tác động đến DLCN như phân tích, lưu trữ, chỉnh sửa, công khai, kết hợp, truy cập, truy xuất, thu hồi, mã hóa, giải mã, sao chép, chia sẻ, truyền đưa, cung cấp, chuyển giao, xóa, hủy, DLCN hoặc các hành động khác.⁴¹ Khi DLCN được thu thập và xử lý bất hợp pháp sẽ gây ra những rủi ro lớn cho chủ thể dữ liệu, nền kinh tế, chính trị, xã hội của một quốc gia. Nghị định 13/2023/NĐ-CP chỉ vừa có hiệu lực từ 01/07/2023, chính vì vậy hiệu quả của việc áp dụng văn bản này trong việc ngăn chặn hành vi xâm phạm quyền đối với DLCN còn cần tiếp tục được theo dõi nghiên cứu trong tương lai. ●

Tài liệu tham khảo

- [1] Carole Cadwalladr và Mark Townsend, “Revealed: the ties that bind Vote Leave’s data firm to controversial Cambridge Analytica”, *The Guardian*
- [2] Bart Custers, Alan M. Sears, Francien Dechesne, Iliana Georgieva, Tommaso Tani, Simone van der Hof, *EU Personal Data Protection in Policy and Practice*, Information Technology and Law Series, 2019
- [3] Cyber Peace Institute, Vastaamo Data Breach– Attack on Human Security, Dignity and Equity”,
- [4] Hany Davies, “Ted Cruz campaign using firm that harvested data on millions of unwitting Facebook users”
- [5] Micheal Hill, “The biggest data breach fines, penalties, and settlements so far”
- [6] Nguyễn Hiền, “Bộ Công an: Nhiều dữ liệu cá nhân, nội bộ bị thu thập, mua bán trái phép” [trans: Nguyen Hien, “Ministry of Public Security: Many personal and internal data are illegally collected and traded”]
- [7] Anh Lê, “5 vụ mua bán dữ liệu cá nhân chấn động dư luận”, *Tạp chí điện tử Viet Times* [trans: Anh Le, “5 cases of personal data trading that shocked public opinion”, *Viet Times Electronic Magazine*]
- [8] Nguyen, H. B. H, Addressing fragmentation in Vietnam’s data protection laws: Recommendations for a unified legal framework, *Vietnam Journal of Legal Sciences*, (2024), Vol. 11(2). <https://doi.org/10.2478/vjls-2024-0008>
- [9] Rebecca Ong, “Mandatory Data Breach Notification: Its Role in Protecting Personal Data”, *Journal of International and Comparative Law*, No.1(10), 2023, <https://ssrn.com/abstract=4480675>, truy cập ngày 16/6/2023
- [10] Dương Ngọc Thái, “Làm thế nào để giết một người và cả nền kinh tế” [trans: Duong Ngoc Thai, “How to kill a person and the whole economy”]
- [11] William Ralston, “They told their theirapists everything. Hackers leaked it all”, *WIRED*
- [12] Jarkko Sipilä, “Patients in Finland blackmailed after therapy records were stolen by hackers”
- [13] Daniel J. Solove và Citron Danielle Keats, “Risk and Anxiety: A theory of Data breach harms”, *GWU Law School Public Research Paper*, số 2, 2017

40 Điều 78, Đạo luật Bảo vệ thông tin cá nhân (Personal Information Protection Act) của Thái Lan.

41 Khoản 7, Điều 2 Nghị định 13/2023/NĐ-CP.